

Društvo 19. stoljeća u Dekorateru Borisa Akunina

Efendić, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:153716>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za rusistiku

Sveučilišni diplomski studij

Ruski jezik i književnost; smjer: nastavnički

Maja Efendić

Društvo 19. stoljeća u Dekorateru Borisa Akunina

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za rusistiku
Sveučilišni diplomski studij
Ruski jezik i književnost; smjer: nastavnički

Društvo 19. stoljeća u Dekorateru Borisa Akunina

Diplomski rad

Student/ica:

Maja Efendić

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Maja Pandžić

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Maja Efendić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Društvo 19. stoljeća u Dekorateru Borisa Akunina** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 30. rujna 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. RUSKO DRUŠTVO 19. STOLJEĆA.....	2
3. <i>DEKORATER</i>	8
3.1 Fabula	8
3.2 Likovi	9
3.3 Prikaz zločina i žrtava u <i>Dekorateru</i>	15
3.4 Simbol masovnih grobnica	18
3.5 Odnos nadležnih prema žrtvama.....	20
4. ZAKLJUČAK.....	23
5. BIBLIOGRAFIJA.....	24

1. UVOD

Boris Akunin pseudonim je jednog od najpoznatijih pisaca detektivskih romana suvremene Rusije, Grigorija Šalvoviča Čhartišvilija. Njegovo spisateljsko djelovanje započinje krajem 20. stoljeća, točnije 1998. godine kada objavljuje svoj prvi detektivski roman „Azazel“ i poziva publiku diljem svijeta na prihvaćanje navedenog pseudonima. Njegovim najvećim postignućem smatra se serijal romana pod nazivom *Avanture Erasta Fandorina*, smještenih u doba carske Rusije u kojima glavnu ulogu igra moskovski detektiv Erast Fandorin i koji su izazvali pravu euforiju među čitateljima, poznatu po protagonistu kao Erastomanija. Akuninovi detektivski romani privukli su i širu publiku kada se roman „Azazel“ pojavio u televizijskom obliku.

Cilj ovog rada jest na primjeru pripovijesti *Dekorater* proučiti kako Akunin u svojim djelima prikazuje društvo 19. stoljeća, točnije, kako društvo određuje likove i potiče ih na specifične postupke, kako se ocrtava u realizaciji likova i njihovim međusobnim odnosima. Drugim riječima, cilj rada jest potvrditi pretpostavku da Akunin na društvo gleda kao na određujuću silu u ponašanju likova, te na taj način pridonijeti razumijevanju njegova cjelokupnog stvaralaštva. U prvom dijelu rada поближе se opisuje povijest Ruskog Carstva kako bismo dobili uvid u faktore koji su oblikovali rusko društvo toga razdoblja, ističu se autoritarna moć vladara, te podjela društva na visoku i nisku klasu koja je kasnije izazvala veliko nezadovoljstvo i nemire među žiteljima Rusije. Također, prikazuje se težnja ka progresu, revoluciji te progresivnim idejama Zapada. U središnjem dijelu rada analizirat će se elementi Akuninove pripovijesti *Dekorater* vezani za tabu teme u Carskoj Rusiji kao što su prostitucija, korupcija, siromaštvo, klasne razlike i antisemitizam. Rad će se također fokusirati na vrste zločina koje Fandorin susreće, te identitet žrtava.

2. RUSKO DRUŠTVO 19. STOLJEĆA

Rusija se, kako u povijesti tako i danas, može opisati kao jedna od najvećih država na svijetu, uzmemo li u obzir njezinu cjelokupnu zemljopisnu površinu. Kada pogledamo sve sukobe kroz povijest, uviđamo da je njezin teritorij češće predstavljao problem nego benefit. Osim njezine veličine koja je izdvaja od ostalih država, ustrojstvo Rusije još je jedan iznimno važan faktor koji pridonosi njenoj jedinstvenosti.

Rusko Carstvo službeno je osnovano u 18. stoljeću kada Petar Veliki prima carsku krunu i od tada se pokušava stvoriti apsolutna monarhija. Rusija je kao takva opstala tijekom 19. stoljeća, smatrajući se „*nadnacionalnom državom*“ u kojoj car ima apsolutnu moć. Odanost caru i njegovoj Imperiji bio je glavni zahtjev od naroda, koji je na to morao pristati ako je htio živjeti mirnim životom (Service 51). Autokratski stil vladavine najvećim dijelom ovisio je o caru, odnosno svaki je car imao sebi svojstven način vladanja. Od pojedinca se očekivalo da državu stavlja ispred sebe, svojih potreba i svoje slobode. Berdjajev tvrdi da je narod prepustio vlast caru jer je vladanje državom kao što je Rusija za njih „tegoba, breme“ (138). To jest, narod je odabrao prepustiti „breme“ svome izabraniku (caru) i svjesno se podrediti njemu i njegovoj državnoj birokraciji. Drugim riječima, carevi su uspijevali održavati autokraciju uz pomoć naroda, sve dok taj isti narod nije prepoznao da takav oblik vladavine ne ispunjava potrebe njihove zemlje.

Tijekom 19. stoljeća karakter ruskog naroda jasnije se definira. To je bilo stoljeće kada su obrazovani Rusi poput Dostojevskog i Tolstoja bili fascinirani svojom zemljom, ali u isto vrijeme i svjesni njezinih problema, pa su u svojim djelima pokušavali naći rješenja (Walicki 1). Kao što tvrdi Berdjajev: „Ruska literatura 19. stoljeća nosila je učiteljski karakter, pisci su htjeli biti učiteljima života, pozivali su na poboljšanje života“ (78). Spas naroda i čovječanstva od zla kao jedna od čestih tema svjedočila je o tome da se socijalna tema ispreplela s religioznom te je čak i prevladala u određenim trenucima.

Glavni grad Ruskog Carstva u 19. stoljeću bio je Sankt Peterburg, iako je generalno gledajući drugi grad po veličini (Ioffe et al.). U izgradnji grada sudjelovali su deseci tisuća radnika od kojih se čak tražilo da donose vlastito kamenje, jer ga car nije imao dovoljno. Budući da radnici nisu imali prigodan smještaj, hranu niti osnovne higijenske uvjete, ne iznenađuje činjenica da je veliki broj ljudi poginuo za vrijeme gradnje (Volkov 11). Ipak, način na koji je grad osnovan može biti i razlog njegove posebnosti.

Industrija se isto tako razvijala više u Sankt Petersburgu nego li u mnogoljudnijoj Moskvi. Razvitak industrije najviše je povezan sa željom poboljšanja vojne sposobnosti te se najviše ulagalo u izradu oružja, što potvrđuje i broj tvornica oružja koji se pojavio u to doba. Uz navedenu proizvodnju javljaju se i tekstilne tvornice, te industrija odjeće također donosi velike prihode i puni rusku blagajnu. U drugoj polovici 19. stoljeća, prehrambena i poljoprivredna industrija bilježe značajan porast, što potvrđuje i činjenica da je Rusko Carstvo prednjačilo u izvozu žitarica. Tome svemu pridonijela je modernizacija poljoprivredne opreme (Service 45).

Usprkos modernizaciji i povećanju proizvodnje, nisu svi ljudi imali jednake životne uvjete. Pojedinci u društvu bili su imućniji od drugih te je većini seljaka život bio težak. Seljaci su punili državnu blagajnu i ispunjavali uvjete koji su se od njih tražili, a vlada se nije puno miješala u njihove poslove. Oni su bili u kmetском odnosu sve do sredine 19. stoljeća, točnije 1861. godine kada Aleksandar II. donosi reformu kojom ukida kmetstvo. Iako su seljaci tako postali slobodni ljudi, njihovo nezadovoljstvo nastavilo je rasti. Naime, *Ukazom o ukidanju kmetstva* dobili su zemlju, ali su je morali otkupiti, za što im je trebalo i po nekoliko desetljeća. Osim toga, i dalje ih se moglo tjelesno kažnjavati (Service 46). Berdjajev opisuje prisutnost kmetstva u Rusiji kao „najstrašnju ranu ruskog življenja“ (14). U sličnoj situaciji bili su i ruski radnici. S obzirom da modernizacija još uvijek nije bila na zavidnom nivou, potreba za fizičkim radom i dalje je bila visoka. Međutim, većina vlasnika tvornica zauzimala je paternalistički stav prema radnicima i nije im pružala normalne uvjete rada. Osnivanje sindikata isto tako nije bilo dopušteno. Nadalje, činjenica da su radnici ostali povezani sa svojim obiteljima na selu pomažući im financijski omogućila je povezanost urbane i seoske sredine te da se tradicija sačuva. Iako je određeno suosjećanje prema seljacima i radnicima postojalo, čelnici države na kraju su uvijek više brinuli o vlasnicima (Service 47-48). Sudeći prema svemu navedenom, seljaci i radnici unatoč formalnoj slobodi bili su tretirani kao zasebna podređena klasa. Način na koji su ih tretirali njihovi nadređeni, potaknuo ih je da se osjećaju odbačenima od ostatka društva.

Ukidanje kmetstva svakako je doprinijelo modernizaciji zemlje. Počela su se osnivati *zemstva* u mjesnim zajednicama kao predstavnička izborna tijela kojima je dužnost bila voditi upravne poslove. Povećao se broj pismenog stanovništva, koji je uključivao i seljake te se uveo obvezan vojni rok za muškarce. Vlasnici imanja preuzeli su zapadne metode poljodjelstva te im je to donosilo bogatstvo, dok su drugi iznajmljivali svoju zemlju i na taj način zarađivali. S rastom broja urbanog stanovništva, grad je bio ispunjen novom atmosferom koja se

suprotstavljala tradiciji. Service navodi kako su srednja i viša klasa poboljšale svoj status u društvu. Dio njih se bogatio na račun zemlje koju su posjedovali, a dio se zapošljavao u državnoj birokraciji koja je također rasla. Rusko Carstvo napredovalo je u svakom smislu, što je pridonijelo i rastu broja stanovnika (Service 47). Iako su srednja i viša klasa bile u dobrom položaju, monarhija im nije dozvoljavala osnivanje organizacija neovisnih o vladi. Bilo kakva vrsta udruživanja značila je strogu državnu kontrolu i nadzor. Za autonomiju nije bilo prostora. Na taj način Rusko Carstvo htjelo je zadržati dotadašnju moć te izazvati strahopoštovanje kod svojih podanika. Nadalje, građanstvo je bilo potplaćeno jer je država većinu novca ubirala sebi. Service opisuje cjelokupno stanje u 19. stoljeću na sljedeći način: „U Ruskom carstvu na djelu je, dakle, bio dubok rascjep između carske vlasti i carskih podanika; glavnoga grada i pokrajina; školovanih i neškolovanih; zapadnih i ruskih ideja; bogatih i siromašnih; povlaštenosti i represije; suvremene mode i drevnih običaja“ (49).

Dok se u 18. stoljeću obrazovanje smatralo opasnim, zbog čega je razina obrazovanja bila veoma niska (Berdjajev 24), u 19. stoljeću bilježi se porast obrazovnih institucija; otvaraju se razne škole i sveučilišta (Service 56). Ipak, obrazovni sustav nije bio dobro organiziran i nikakav plan obrazovanja nije postojao. Uz rastući broj škola i sveučilišta, stručnog osoblja nije bilo dovoljno. S obzirom da su lokalna zemstva kontrolirala seoske škole, kvalitetnije obrazovanje bilo je dostupnije u većim i uređenijim gradovima (Živanov 68). Među obrazovanim studentima počeo se osjećati izrazito negativan stav prema režimu. Mladi ljudi posebno nisu bili zadovoljni situacijom u državi i vlašću koja im je ograničavala slobodu te su na caristički državni poredak gledali kao na sramotu ruskog društva. Service navodi da su oni „caristički poredak smatrali ponižavajućom posebnostu koje se Rusija mora smjesta riješiti“ (56). Njihovo nezadovoljstvo kod cara Aleksandra II. pobudilo je revolt zbog čega je narodu nametnuo policijski sat, cenzuru i kontrolu mišljenja (Service 56). Utjehu su mladi nalazili u javnom djelovanju pisaca i novinara koji su hrabro iskazivali svoje mnijenje.

Institucije državne vlasti imale su ovlasti donositi odluke, koje se tiču građana, kreirati politiku i zakone (Boban 31), no takav način vladanja dopustio je na prvo mjesto staviti interese pojedinaca zaposlenih u državnim institucijama, i ostatak društva gurnuti u drugi plan. Time je omogućeno da se pojedinci bogate i jačaju svoj utjecaj, te istovremeno kod onih manje moćnih izazivaju strah i poštovanje. Drugim riječima, vlast se izvana predstavljala kao da djeluje u ime naroda i njegovog interesa, što u stvarnosti nije bio slučaj.

Service (48-50) objašnjava da nacionalna svijest u ruskom društvu nije bila primarna, već da su veću ulogu imale religioznost i tradicija. Kada je u pitanju religija, Rusija se znatno

razlikovala od zapadnih zemalja u kojima poglavar Katoličke crkve nije bio pod paskom čelnika zemlje već je slobodno odlučivao o religijskim pitanjima (Boban 24). Vjera je bila rasprostranjena diljem Carstva, i svi blagdani su se slavili, stoga ne iznenađuje da je svećenik predstavljao važnu ličnost među ljudima. Ruska pravoslavna crkva mogla je djelovati onoliko koliko bi im to država dopustila s obzirom da je i ona bila pod budnim okom cara. Berdjajev navodi da su se narodnost i pravoslavna vjera koje karakteriziraju ruski narod najbolje očuvale kod seljaka, te ističe da se Rusija smatra „nositeljicom i čuvaricom istinskoga kršćanstva, pravoslavlja“ (17). Ta istinska ruska vjera povezana je sa sviješću o „grijehu i pokajanju“ (Berdjajev 100), o čemu su posebno pisali Dostojevski i Tolstoj. Usmjereni prema socijalnoj pravdi isprepletenoj s religijom pridavali su veliku važnost grješnosti čovjeka, što ne iznenađuje, jer je ruska pravoslavna vjera uvijek težila eshatologijskom iščekivanju (Berdjajev 198). Ona je usmjerena na spas naroda i otuda proizlazi važnost Uskrsa kao praznika kod ruskog naroda.

Aleksandar III. jedan je od ruskih vladara koji je poticao autokraciju i nacionalnost u velikoj mjeri, što je i obilježilo njegovu vladavinu. S obzirom da nezadovoljstvo naroda nije jenjavalo, Aleksandar III. proveo je rusifikaciju ostalih naroda koji su se nastanili u Rusiji, a posebno Židova. Početkom 19. stoljeća, nakon što su pripojene Litva, Ukrajina i poljske oblasti, u Rusiju se doselilo više od milijun Židova. Njihov pogrom započinje slijedom optužbe da su izvršili atentat na Aleksandra II. te su protjerani iz svih većih gradova (Švob 238). Zbog straha da će preuzeti većinu poslova, zabranjeno im je kupovanje i obrađivanje zemlje, ograničeno obrazovanje i rad u područjima kao što su vojska i odvjetništvo. Ruski je narod cijenio cara zbog navedenih političkih poteza, ali su Židovi razvili izrazito negativan stav prema njemu (Hosking 342-44). Od druge polovice 19. stoljeća broj Židova sa srednjom školom i visokim obrazovanjem se povećava, unatoč pokušaju da se njihovo obrazovanje ograniči. Nekolicina je to smatrala pozitivnom promjenom, a antisemitski krugovi prijetnjom ruskoj kulturi (Kreiz 5). Drugim riječima, mišljenja su bila podijeljena. Politika koju su nadležni provodili nad Židovima uvijek je imala dvojak karakter: u jednom trenutku su ih htjeli uključiti u rusko društvo i omogućiti normalan život, ali se s druge strane njihov utjecaj u društvu nastojalo smanjiti. Za vrijeme vladavine cara Aleksandra III., dogodio se najveći pogrom Židova kada su ih revolucionari protjerali iz sela, gradova i poljoprivrednih kolonija. Kao ključan razlog nastalim nemirima navodi se prijevarena poslovna praksa Židova, odnosno optužba da zloupotrebljavaju povjerenje običnih ljudi, traže brzu i laku zaradu, te izbjegavaju porezne obveze, da iskorištavaju činjenicu što je velik broj ljudi nepismen i ne raspolaže potrebnim znanjem zbog

čega se zadužuju (Polonsky 5-9). Raslo je ne samo nezadovoljstvo prema Židovima, već i razočarenje prema vlastima koje ih nisu zaštitile. Aleksandar III. smatrao je da svojim postupcima može udovoljiti nezadovoljnom narodu, no njegova represija uspjela je samo na kratko smiriti situaciju u Rusiji. Jedno od najvažnijih obilježja njegove vladavine jest izgradnja transsibirske željeznice koja je omogućila povezivanje s odsječenim dijelovima Ruskog Carstva i njihovu industrijalizaciju.

U drugoj polovici 19. stoljeća pojavljuje se ruska „inteligencija“. To je bila skupina ljudi koji su vjerovali u svoje ideje i za njih bili spremni ići u zatvor ili na smrt. Propagirali su ateizam, revoluciju i materijalizam, te se smatrali medijatorom između državne vlasti i radnika i seljaka. Njihov glavni stav bio je taj da praktična znanost može riješiti sve probleme s kojima se društvo već stoljećima bori (Platz 20-21). Berdjajev navodi kako ruska inteligencija nije podnosila ružnoću i nepravdu koja se konstantno nanosila ruskom narodu (34).

S protokom vremena jaz među klasama sve se više povećavao. Pripadnici nižih klasa nisu imali puno mogućnosti, a sudjelovanje u politici bilo im je zabranjeno kako se ne bi približili državnom aparatu. Život u očajnim uvjetima, glad i neimaština predstavljali su njihovu svakodnevnicu (Service 46). Da bi naglasila svoju nadmoć, država ih je kažnjavala strogim kaznama za bilo kakve prekršaje i poticala život u strahu. Lukavo je nametala podređenost i poslušnost, a sebe istovremeno činila nedostižnom. Na suprotnoj strani nalazili su se pripadnici više klase koji su uživali visoki status u društvu i živjeli bezbrižnim životom (Boban 25). Nad njima careva represija nije bila toliko snažna koliko nad pripadnicima niže klase; bili su slobodniji što se tiče sudjelovanja u važnijim državnim poslovima. Takav nesrazmjer u mogućnostima i životnim uvjetima obdario je nižim klasama koliko su u stvarnosti potisnuti i odbačeni od svojih vladara, koji bi trebali brinuti za svoj narod i njihovu dobrobit.

Nad sindikatima i strankama provodila su se sredstva prisile kako bi se sačuvala autokracija. Iako je Nikola II. donio odluku o osnivanju Dume, koja je trebala predstavljati njegovu opoziciju, Duma nije imala veliku važnost niti moć da donese ili provede bilo kakve odluke (Service 41). Rusko-japanski rat rezultirao je pobjedom Japana te cara postavio u očajnu poziciju, obzirom na nadmoć japanske vojske i tehnološko zaleđe. Pozitivni događaji nisu uspijevali doći do izražaja zbog niza nepovoljnih gospodarskih okolnosti. Industrijski porast ticao se najviše vojne industrije dok je poljoprivreda zaostajala. Svako područje u državi imalo je određene probleme koji su bili odraz njezine nedovoljne modernizacije i činjenice da nije uspijevala ići ukorak s ostalim vodećim silama. Zbog svega navedenog nezadovoljstvo u državi i želja za političkom slobodom rastu, no car ne uspijeva riješiti novonastalu situaciju. Prvi

svjetski rat, posebno prve tri godine, dovele su do ekonomskih i političkih nereda te je car bio primoran abdicirati (Service 2014 63-66). Taj događaj dao je naslutiti da Rusija kao carstvo neće zadugo opstati.

Ipak, bez obzira na okolnosti i sveopće nezadovoljstvo rusko je društvo tijekom 19. stoljeća uspjelo zadržati svoje vrijednosti. U središtu ruske misli ostao je fokus na čovjeka i njegovu ulogu u društvu, stoga stremljenje ka slobodi i socijalnoj pravdi ne iznenađuju. Za Rusiju toga vremena bila je karakteristična čovječnost ili ono što se drugim riječima naziva „humanitarizam“. Čovjek je bio iznad svega (Berdjajev 85-86). U tom pogledu narod nije podnosio niti kažnjavanja koja je država često provodila nad navodnim prijestupnicima, već se sažalijevao nad njim za razliku od zapadnog svijeta. Berdjajev navodi: „kod Rusa je čak postojala sumnja u pravednost kažnjavanja uopće. Dostojevski je branio kaznu samo stoga što je u samom prijestupniku vidio potrebu kažnjavanja radi ublažavanja muka savjesti, a ne po principima socijalne koristi“ (143). Osim toga, kako je već spomenuto, ruski umjetnici trudili su se pomoći narodu svojim djelima, smatrajući to svojom dužnošću.

Sudeći prema svemu navedenom, način vladanja koji je uključivao uvođenje cenzure, policijskog sata, ograničavanje slobode i kontroliranje svih organizacija neovisnih od države, zahtijevanje poslušnosti i strogo kažnjavanje, te stvaranje sve većeg jaza među pripadnicima niske i visoke klase, od kojih prvi nisu imali niti osnovne životne i radne uvjete, s vremenom je doveo do masovne pobune, propasti Ruskog Carstva i stvaranju neke nove Rusije.

3. DEKORATER

U nastavku rada ukratko će se sažeti fabula pripovijesti *Dekorater* kako bi se pružio kontekst potreban za analizu. Društvo će se pokazati kao glavna stavka i pokretač radnje, a likovi kao predstavnici određenih slojeva društva, odnosno kao uvelike određeni društvom, te ih upravo njihov položaj nerijetko potiče na određene postupke i reakcije. Događaji u pripovijesti *Dekorater* prate kronološki slijed, a svako poglavlje završava mislima ubojice, to jest, njegovim opisima žrtava i razloga koji su ga naveli na monstruoza djela.

3.1 Fabula

U Moskvi, tjedan prije Uskrsa, pronađeno je tijelo prostitutke u strašnom stanju, s prerezanim vratom, organima razmještenima po podu i tragom poljupca na licu, zbog čega Erast Petrovič Fandorin počinje vjerovati da je počinitelj Jack Trbosjek – ubojica koji je godinu dana ranije na identičan način ubijao prostitutke po Londonu. Ubrzo nakon pronalaska žrtve, radnju prekidaju misli ubojice koji objašnjava kako je, ubivši prostitutku, spasio i oslobodio njenu ukaljanu dušu. Budući da od tjelesnih organa stvara veličanstvene dekoracije, sebe naziva dekoraterom. Moskovski general-gubernator Vladimir Andrejevič Dolgorukoj zatim nalaže Fandorinu da cijelu situaciju drži u tajnosti zbog budućeg dolaska Njegovog Carskog Veličanstva u Moskvu. Po Fandorinovu savjetu, Dolgorukoj naredi ekshumaciju svih ženskih tijela zaprimljenih u skorije vrijeme na groblju. Tamo istražni sudac Ižicin zajedno s Fandorinom i njegovim pomoćnikom Tulipanovom nadgledaju ekshumaciju koju provode čuvar groblja Pahomenko i mrtvozornik Zaharov, a koja rezultira pronalaskom sličnih slučajeva. To pak navodi Fandorina da provjeri tko je sve u posljednja četiri mjeseca doputovao u Moskvu iz Londona te zapovijeda Tulipanovu da ih istraži. U međuvremenu Fandorin u razgovoru sa Zaharovom saznaje za zabavu na kojoj će prisustvovati bivši studenti medicine te, zaključivši po rezovima da Trbosjek dobro poznaje medicinu, odlučuje na nju otići u nadi da će među njima pronaći ubojicu. Na zabavi saznaje kako su Socki, Buričin, Stenič i Zaharov u studentskim danima bili pripadnici sadističkog kružoka i ubili prostitutku, ali je cijela stvar zataškana. Istražni sudac Ižicin istovremeno pokušava otkriti identitet ubojice prije nego li što to učini Fandorin, ali ga Dekorater pronalazi u stanu te ubija ne samo njega, već i njegovu sobaricu. Moskovske vlasti u međuvremenu se trude sakriti ostala ubojstva te im to nakratko i uspijeva. Tulipanov pak, provodeći istragu, posumnja na Zaharova, ali za vrijeme njegova odlaska na groblje gdje se nalazi ured osumnjičenika, Dekorater ubija njegovu bolesnu sestru, Sonju. Nedugo zatim ubojica smrtno ranjava i samog Tulipanova, koji prije svoje smrti ipak

uspijeva Fandorinu napisati pismo i prenijeti mu svoje sumnje. Vodeći se Tulipanovljevom teorijom, Fandorin traži Zaharova koji mu preko telefona govori da on nije onaj kojeg on traži te da će mu sve reći kada se nađe s njim. Dekorater zatim stiže kod Fandorina i pokušava ubiti njegovu djevojku Angelinu, te se otkriva da je on čuvar groblja, Pahomenko, čiji je pravi identitet Socki, jedan od studenata medicine „sadističkog kružoka“, za kojeg se vjerovalo da je mrtav. Na posljetku, Fandorin ubija Dekoratera, unatoč Angelininom pokušaju da ga odgovori, nakon čega ga ona ostavlja i odlazi u Borisoglebski manastir.

3.2 Likovi

U pripovijesti *Dekorater* Akunin živopisno prikazuje rusko društvo 19. stoljeća; njegovu hijerarhiju i atmosferu, iz čega se može zaključiti da se ipak ne radi o tako zlatnom razdoblju kako bi ga danas možda neki državnici opisali (Baraban 401). Svijet koji nam autor predstavlja nije lijep i ukrašen, već je blizak slici društva kakva se ocrtava u povijesnom pregledu predstavljenom u prvom poglavlju rada. Vrijeme u kojem živi Fandorin obilježeno je siromaštvom većeg dijela stanovništva, zanemarivanjem običnog čovjeka i kršenjem njegovih osnovnih prava. Likove u *Dekorateru* karakterizira dubina i kompleksnost, a iza svakog njihovog postupka vidljiva je motivacija koja proizlazi iz društvenog položaja. Akunin vješto prikazuje likove koji dolaze iz različitih sfera društvenog života te upravo taj spoj ljudi pridonosi zamršenoj mreži intriga i misterije prisutnih u pripovijesti. Kroz dijaloge i postupke likova čitatelji mogu dobiti jasnu sliku o njihovom položaju u društvu i o moći koju zaista posjeduju.

Već u samom početku pripovijesti čitatelji imaju priliku upoznati se s glavnim likom, Erastom Fandorinom, kojega Akunin opisuje kao „službenik[a] za posebne zadatke moskovskog general-gubernatora, lice 6. razreda, nositelj[a] ruskih i inozemnih odlikovanja“ (Akunin 5). S obzirom na svoju iznimnu uspješnost u rješavanju kriminalističkih slučajeva on uživa visoku reputaciju, a knez Dolgorukoj uvijek mu daje prednost pred istražnim sucem Leontijem Andrejevičem Ižicinom. No o njemu ne saznajemo samo formalnu reputaciju, već dobivamo uvid i u njegov unutarnji život. U petom dijelu pripovijesti, dijalog između Tulipanova i Angeline otkriva njegov odnos prema Crkvi i Bogu: „Erast Petrovič ne ide u crkvu, ne priznaje crkvene propise, i ništa, nije to strašno. Najvažnije je da mu Bog živi u duši. A ako čovjek može znati Boga i bez crkve, čemu ga prisiljavati“ (Akunin 88). Iako ne izvršava sve obrede i ne živi prema crkvenom zakonu, s obzirom da živi nevjenčan sa Angelinom, ipak jasno razaznaje dobro i zlo i pomaže unesrećenima, kao što je pomogao i samoj Angelini. Također, čitatelj može primijetiti da Fandorin uvijek vadi brojanicu i prevrće je po rukama kada priča o

zagonetnim ubojstvima koje pokušava razriješiti kao da mu ona pruža mir i osnažuje um. On pokazuje poštovanje prema svim pripadnicima društva, a posebno je obziran prema pripadnicima niže klase, kao što se može vidjeti iz citata: „za koleškog se savjetnika znalo da je prema potčinjenima uvijek uljudan i blag“ (Akunin 119). Ta unutarnja ljepota Fandorina čini drugačijim od drugih ljudi. Angelina također uviđa njegovu unutarnju ljepotu, a ističe je posebno nakon što on zadobije opekline spašavajući štene iz požara: „Više nije bio nimalo lijep. A moglo mu je lice i skroz izgorjeti. Samo što prava ljepota nije u licu. A Erast Petrovič je lijep“ (Akunin 89). Osim Angeline i sam Dekorater spominje da Fandorin posjeduje unutarnju i vanjsku „ljepotu“ te da i on poput njega ima mogućnost vidjeti „Ljepotu“. Poistovjećuje ga s likom iz Biblije koji mu je predodređen pomagati u ostvarenju njegove ideje i preuzeti teret na sebe: „I Kristu je Šimun Cirenac pomogao nositi križ“ (Akunin 138). Čitatelj može primijetiti da je Fandorin uvijek obziran, usredotočen i pozoran te da je čovjek od časti, do kraja posvećen dužnosti. Iako ima pune ruke posla za vrijeme istrage i često mu manjka slobodnog vremena, uvijek se odaziva na događaje koji mogu pridonijeti dobrobiti društva, što čitatelj može vidjeti iz sljedećeg primjera: „Erast Petrovič sjetio se da baš u pet sati poslijepodne mora sudjelovati u utrkama Moskovskog kluba biciklista amatera u korist siromašnih udovica i siročadi vojnih osoba“ (Akunin 57). Akunin u njemu ističe osobine koje većini ljudi nedostaju. On je suzdržan, hladnokrvan te veoma temeljit u svome poslu. Za razliku od mnogih drugih likova, on ne stavlja državnu vlast na prvo mjesto, štoviše gotovo joj se i suprotstavlja jasno iznoseći svoje mišljenje pred ljudima visokog položaja u društvu ispred kojih se mnogi boje izreći svoje mišljenje.

U usporedbi s Fandorinom koji svakom zločinu posvećuje potpunu i jednaku pažnju detaljno ga proučavajući, knez Vladimir Andrejevič Dolgorukoj, moskovski general-gubernator vrlo je pasivan i pušta da se stvari riješe same od sebe. Uvijek želi zadiviti činovnike Petrograda i pokazati im da je sve u Moskvi pod njegovom savršenom kontrolom. Na prvo mjesto stavlja svoju reputaciju dok sve drugo u gradu smatra manje bitnim. Čitatelj to može primijetiti u više navrata, na primjer kada tajnu sjednicu od velike važnosti otvara žaleći se na vrijeme prije dolaska Njegovog Carskog Veličanstva u Moskvu. Kiša koja neprestano pada stvara poplave po cijelom gradu i odsijeca određena mjesta od ostatka grada, no njega najviše brine vlastita reputacija: „Obrukat će se Dolgorukoj pod stare dane“ (Akunin 13). Također, odnos Dolgorukoja prema monstruoznim ubojstvima počinjenima u Moskvi može otkriti čitatelju pravu sliku o knezu. Naglašavajući kako mu je svaka minuta dragocjena, Dolgorukoj na izvanrednoj sjednici povodom ubojstva Fandorina upita samo sljedeće: „Jeste li se pobrinuli da se glasine o tom gadnom komadanju ne prošire među stanovnicima? Samo je to nedostajalo

uoči careva dolaska...“ (Akunin 15). Iz njegovih riječi vidljivo je da ga ne zanima tko su žrtve, što se s njima dogodilo, kao niti tko je počinitelj koji slobodno šeta moskovskim ulicama. Za njega je najbitnije da carev dolazak prođe besprijekorno kako bi on mogao potvrditi svoj status koji trenutno uživa u društvu. S obzirom na svoj visoki položaj, Dolgorukoj ima osobnog sobara Frola Grigorjeviča Vediščeva koji je „usprkos svom skromnom položaju“ više upućen u ono što se događa u Moskvi nego li sam Dolgorukoj (Akunin 15). Kada Fandorin i Tulipanov borave kod Dolgorukoja i u sobi za tajne sjednice pokušavaju riješiti misterij oko ubojstva koja su zadesila njihov grad, Frol ne samo da višeput ulazi donoseći samovar, već ostaje u kabinetu kako bi saznao što se događa, pa čak i komentira slučaj, iako je najstrože zabranjeno smetati im: „Tom zlikovcu sad neće biti dovoljne uličarke. Takvo nešto napraviti! A vi, gospodo lovci, vidim, nemate ništa. Izgleda da ćemo Vladimir Andrejič i ja otići odavde“ (Akunin 103). Knez Dolgorukoj nikada ne pokazuje posebno zanimanje niti aktivno sudjelovanje u istrazi, već Fandorinu kao svojemu čovjeku od povjerenja prepušta sve, nadajući se da će on to što prije riješiti kako bi Njegovo Carsko Veličanstvo usrećilo Moskovljane svojim posjetom.

Istražni sudac Leontij Andrejevič Ižicin nije zadovoljan svojim položajem jer pored Fandorina pada u drugi plan. I za to postoji dobar razlog. Naime, godinu dana ranije Ižicin nije uspio riješiti istragu o oporuci trgovca Sitnikova, što je podiglo veliku galamu, jer je slučaj „zadirao u interese utjecajnih osoba pa stoga nije trpio otezanje“ (Akunin 8). Umjesto Ižicina je, „presvijetli knez Dolgorukoj zamolio Erasta Petroviča da pomogne tužiteljstvu. A zna se kakav je šef pomoćnik – cijeli je slučaj razmrsio u jednom danu“ (Akunin 8). S obzirom na novi monstruozan zločin koji se pojavio, Fandorinu je, pored istražnog sudca, određeno da nadgleda istragu. Činjenica da je Ižicin „častohlepan čovjek“ koji „ganja veliku karijeru“ (Akunin 8), dodjeljivanje vodeće uloge u istrazi upravo Fandorinu podrazumijeva ljubomoru i zasigurno mu zadaje veliki udarac. Također, može se vidjeti kako državni službenici daju prednost slučajevima u koje su upletene osobe visokog položaja, odmah reagirajući i donoseći rješenja. Ovo se odnosi kako na slučaj Sitnikova tako i na ubojstva koja se događaju u Moskvi pred carev dolazak. Državni službenici, zbog svog položaja u društvu, uživali su određene benefite, pa tako Ižicin u pripovijesti koristi državni stan. Čitatelj to može saznati kada ga Fandorin odluči posjetiti: „Navratit ćemo gospodinu Ižicinu u kasni posjet. Koliko se sjećam, on živi u državnom stanu u zgradi suda“ (Akunin 94).

Pojam neovisnog istražnog sudca pojavio se u Rusiji u drugoj polovici 19. stoljeća objavom dekreta Aleksandra II. Prema carevoj naredbi, istražni sudci bili su podređeni Ministarstvu pravosuđa, a njihovo imenovanje, premještanje i raspodjela ovisili su o

gubernatoru. Imali su određene benefite u svom poslu kao što su navedeni državni stan i konji za putovanje, međutim voditi istragu bilo je teško jer je godišnja opterećenost predmetima bila vrlo velika. Iako se broj dodatnih radnih mjesta povećao, osobe koje su se tu zapošljavale nisu uvijek imale adekvatnu pravnu naobrazbu. Što se tiče suradnje s policijom, istražni sudac mogao je provjeravati i dopunjavati istragu koju je provodila policija, a također i poništavati odluke donesene u istrazi. Car je bio jedina ličnost koja ga je mogla imenovati i smijeniti na prijedlog Ministra pravosuđa i samim time stvoreni su uvjeti za njihovo samostalno djelovanje (Gljan'ko 74-77).

Iako je istražni sudac bio važna ličnost u Carskoj Rusiji, i za očekivati je da će on voditi istragu, Akunin ga u *Dekorateru* stavlja u drugi plan i ne predstavlja u najboljem svjetlu: „Jasna stvar, nezadovoljan je Leontij Andrejevič, ljubomoran. Nije to šala, samog su Fandorina odredili da nadgleda istragu. Kojem bi se to istražnom sudcu svidjelo?“ (Akunin 7). Iako ga važne ličnosti zanemaruju dajući prednost Fandorinu, Ižicin to ne prepoznaje već se cijelo vrijeme šepuri i hvališe pred drugima misleći da zna sve, ignorirajući činjenicu da u prošlim istragama nije imao znatnih uspjeha. Kada knez Dolgorukoj po prvi put pohvali njegov manje važan prijedlog on pokaže svoju pravu narav: „Istražni sudac svisoka pogleda Erasta Petroviča i sjedne, ali više ne kao prije, polovicom stražnjice na četvrtinu stolice, već slobodno, kao među sebi ravnima“ (Akunin 20). Na izvanrednoj konferenciji pak nakon što mu zasmeta Ižicinova reakcija, knez Dolgorukoj ga oslovljava krivim prezimenom: „Dakle, gospodine Pižicine, vidim da ste neupućeni...“ (Akunin 14). Navedeno prezime izvedeno je od glagola „pyužit'sja, što znači napuhivati se, praviti se važan“ (Akunin 14). Uzme li se u obzir njegovo ponašanje, tada postaje očito da mu nadjenuto ime zaista pristaje, odnosno da aludira na prirodu lika, te da Dolgorukoj, iako možda nesvjestan svoje omaške, zna tko stoji pred njim.

Ižicin u više navrata pokazuje predrasude i negativan stav prema pripadnicima drugih religija. U jednom dijelu pripovijesti referira se na Židove kao moguće počinitelje gnjusnih djela: „A ovdje – dugi prst premjesti se na karti – u neposrednoj blizini Trehsvjatske i Svinjinske nalazi se sinagoga. Tamo su koljači, pravi odurni čifutski mesari, koji stoku ubijaju po svom barbarskom običaju“ (Akunin 78). U sličnom svjetlu spominje i muslimane: „Obratite pozornost na one koji su označeni šestokrakom zvijezdom ili polumjesecom“ (Akunin 78). Općenito u samom zločinu on vidi stranog počinitelja, ali nikako Rusa: „U svim tim komadanjima osjeća se fanatični strani duh. Pravoslavci čine mnoge svinjarije, ali ne ovakve. I ne treba bulazniti o londonskom Jacku koji je tobože Rus“ (Akunin 77). Budući da ovakve stavove zastupa upravo istražni sudac, predstavnik državnog sustava, može se pretpostaviti da

Akunin ovim primjerima suptilno pokazuje stav visokog društva općenito prema ljudima druge vjere.

Jegor Velimovič Zaharov, vještak sudske medicine, opisan je već na prvim stranicama knjige pa čitatelj doznaje vrijedne informacije o njemu: „Poput svakog tuđinca koji je savršeno ovladao ruskim jezikom, Jegor Vilemovič volio je ubacivati u svoj govor zamršene izraze. Usprkos posve običnom prezimenu, vještak je bio britanske krvi. Doktorov otac, također liječnik, stigao je u carstvo pokojnog vladara, u Rusiju, udomaćio se, a za rusko uho teško prezime Zacharias prilagodio je lokalnim prilikama“ (Akunin 7). Iz navedenog citata može se pretpostaviti da je primjena prezimena i njegova prilagodba ruskom jeziku prije svega olakšala situaciju samome Zaharovu. Osim toga, prezime Zacharias upućuje na židovsku nacionalnost i religiju. Prevedeno sa hebrejskog jezika, Zaharija, s mnogo varijanti i načina pisanja, je muško ime koje znači „Bog/Jahve pamti“ („Zechariah“). Akunin prikazuje Zaharova kao obrazovanog čovjeka koji je savladao ruski jezik i završio medicinu kao i njegov otac te se tako asimilirao u rusko društvo. Za vrijeme studentskih dana Zaharov je bio pripadnik kružoka od petnaestak studenata medicine koji su izmučili prostitutku do smrti. Medicinski krugovi zataškali su cijeli slučaj pa su gotovo svi bez suđenja i po naređenju ministra bili premješteni na druge odsjeke. Budući da su smatrani nedostojnim liječničkog poziva Zaharov je stekao tek zvanje vještaka sudske medicine (Akunin 47-48). Iako je po rukopisu znao tko bi mogao biti ubojica nije to odmah rekao Fandorinu, nego tek nakon duljeg vremena mučenja, jer ga je sprječavala „profesionalna etika, a na kraju krajeva i jednostavno suosjećanje prema prijatelju kojeg sudbina nije pomazila“ (Akunin 149). Dakle, Zaharov je sažaljevao prijatelja koji je imao nesretan život, te je prije svega smatrao da skriva nesretnika, a ne zlikovca. Također, u opisu Zaharova može se vidjeti Akuninov pozitivan stav prema Židovima. Iako je pred sam kraj pripovijesti jedan od glavnih osumnjičenih, on se ipak razlikuje od svojih kolega iz „sadističkog kružoka“ zbog čega je i dobio najblažu kaznu od svih. Naime Socki je kao predvodnik kružoka završio u kažnjeničkoj postrojbi, a Stenič i Rozen su nakon incidenta bili izbačeni s fakulteta. Zaharov je pak za razliku od njih bio pasivni promatrač „zato je i prošao s malom kaznom. Prisustvovao je i nije ih spriječio“ (Akunin 122).

Angelina Samsonovna, Fandorinova partnerica, opisana je kao princeza „običnog malograđanskog podrijetla“ koja se pojavila u njegovu životu godinu dana ranije (Akunin 27). „Pomogao joj je, sirotici, Erast Petrovič u jednom teškom slučaju, pa se zbližila s njim“ (Akunin 27) i naposljetku zaljubila. Iz sljedećeg citata vidljivo je da Angelina ima pozitivan i smirujući utjecaj na Fandorina: „I šef kao da je postao mekši, dobrodušniji, otkako je Angelina tu“

(Akunin 27). Svoje slobodno vrijeme Angelina provodi u Štrobinderovskoj klinici pomažući teškim bolesnicima. Kako bi im olakšala muke, čita im Bibliju, ali se i dodatno školuje da bi mogla konkretnije pomoći. Imajući sve to na umu, Fandorinov pomoćnik, Anisij, opisuje Angelinu sljedećim riječima: „sveta žena, na takvima počiva sva Rusija: molitva, pomoć bližnjima i srce puno ljubavi“ (Akunin 35). Angelina sav svoj novac daje potrebitima jer smatra da je njena sreća dar Božji koji rijetko tko ima i da je ljudska dužnost odricati se kako bi se pomoglo siromašnima i nesretnima. Puno vremena provodi i u crkvi moleći se, osobito na blagdane kao što su Uskrs i na dane uoči Uskrsa, te nakon smrti Anisijeve sestre pokušava utješiti Fandorina govoreći mu i iskreno vjerujući da: [T]ko je na Veliki petak umro mučeničkom smrću, taj će biti u carstvu Božjem, pokraj Isusa“ (Akunin 108). Angelina predstavlja duhovnu čistoću i svoju kršćansku ljubav usmjerava ka drugima. Za razliku od Fandorina ne shvaća loša djela drugih kao zla već kao njihov odgovor na patnju koja je njima samima prouzročena. U trenutku kada Fandorin odluči ubiti Dekoratera, Angelina ga pokušava odgovoriti tvrdeći da se takav počinitelj monsturoznih djela mora liječiti i da njegova smrt ne rješava niti jedan problem društva. Štoviše, smatra da je društvo uzrok njegovog trenutnog stanja jer su se nad njim svi izživljavali za vrijeme služenja kazne, tukli ga i prisiljavali da nosi suknju. Kada shvati da je Fandorin neće poslušati, ona mu odgovori: „Ti ne vjeruješ u Boga – snuždivši se, tužno je zborila ona – Bog zna kako i kada treba stati na kraj zlodjelima“ (Akunin 156). Iz svega navedenog, a posebno iz činjenice da i u samom zločincu vidi najbolje, može se zaključiti da Angelina predstavlja utjelovljenje ruske duše. Pojam „ruske duše“ pojavio se 1842. godine kao „književni kompliment“ kritičara Bjelinskog namijenjen Gogoljevu romanu *Mrtve duše*, a kasnije tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina termin u javnost vraćaju Dostojevski i Grigorjev (Williams 574). Grigorjev tada opisuje Ruse kao ljude koji skromno u svojim dušama naivno nose vjeru u naciju i nacionalno do razine nesvjesnosti (Williams 582-583). U svjetlu toga može se promatrati i ranije navedeni zaključak Berdjaeva da kod Rusa postoji sumnja u pravednost kažnjavanja. Upravo tu karakteristiku čitatelj može vidjeti i u liku Angeline. Pred sam kraj ona odlučuje ostaviti Fandorina i odlazi u manastir. S obzirom na to da se sve navedeno odvija na Uskrs, njezina odluka nosi simboliku novog života u miru koji pored Fandorina nije uspjela pronaći. S ulice se za vrijeme njezina odlaska mogla čuti „radosna, neprekidna uskrsna zvonjava“ (Akunin 157).

S Fandorinom također živi njegov japanski sluga Mashiro ili, kako ga kraće zovu, Masa, koji mu je vjeran od trenutka kada mu je spasio život. Masa je u cijelosti uključen u gospodarove akcije te zna sve o aktualnim ubojstvima u gradu. Njegova se uloga posebno očituje kod

rješavanja ubojstva kada se od njega očekuje nekakva akcija, a vjernost i odanost Fandorinu posebno se očituje pred sam kraj kada se ponudi ubiti Dekoratera umjesto njega kako bi ga sačuvao od unutarnjeg nemira i Angelininog odlaska: „Gospodine, još nikad niste ubili nenaoružanog čovjeka – uznemireno odvrti sluga na istom jeziku. – Bit će vam kasnije loše. I gospođa će se naljutiti. Sam ću to učiniti“ (Akunin 156).

3.3 Prikaz zločina i žrtava u *Dekorateru*

Prvu žrtvu moskovskog Jacka Trbosjeka, to jest „ispruženo tijelo prostitutke Andreičkine, Stepanide Ivanovne, 39 godina“ (Akunin 6) detektivi pronalaze u Moskvi na Veliki Utorak 1889. godine, a čitatelji se već na prvim stranicama upoznaju sa strašnim detaljima. Mjesto zločina je stara i zapuštena stračara koju stanari inače koriste za spremanje drva, a njezin opis koji uključuje dvije uljanice, koje se neprestano kreću naprijed nazad, pridonosi jedinstvenoj i mračnoj atmosferi užasa. Sama lokacija na kojoj je zločin počinjen može se povezati s društvenim položajem pokojnice. Podatke o nesretnici detektivi pronalaze u žutoj knjižici koju je ubojica ostavio na njezinim rasparanim grudima. Gornji dio tijela pokojnice dovoljno je strašan s licem „raskolačenih očiju, usta ukočenih u bezglasnom krik“ (Akunin 6), no donji dio još je stravičniji jer su dijelovi tijela nađeni raspoređeni po cijeloj prostoriji kao na izložbi: „Netko je rasporio jedno tijelo uličarke uzduž i poprijeko, izvadio iz njega sve iznutrice i razmjestio ih na podu poput bizarnog uzorka“ (Akunin 6). Pored navedenog, na licu prostitutke Fandorin nalazi krvavi trag poljupca za kojeg se sjeća da je viđao na žrtvama londonskog Jacka Trbosjeka. Iako se mnogo toga nagledao u svojoj karijeri, te glasi za hladnokrvnog i suzdržanog istražitelja, stanje u kojem nalaze žrtvino tijelo ne ostavlja ga ravnodušnim nego tjera ga na povraćanje i zamuckivanje, što se može zaključiti iz upute pomoćniku Anisiju: „I-idite onamo... napravite z-zapisnik, i-iscrpan... Fotografske s-snimke iz svih rakursa. I neka ne gaze po tra... tra... tragovima... (Akunin 5).

Čitajući pripovijest, čitatelj saznaje da ubojica nije ubijao žrtve nasumično, već pomno birao ženske osobe sa samog dna društva, obezvrijeđene i zanemarene. Tako je u prvom slučaju žrtva – prostitutka. Također saznajemo da ubojica žensko tijelo smatra zanimljivijim od muškoga jer: „Funkcija ženskog tijela nije grubi rad i razaranje, nego stvaranje i njegovanje“ (Akunin 10). Ženinu oplodenu maternicu uspoređuje s „bisernom školjkom“ koju mora rastvoriti kako bi otkrio „sazrijevajući biser“ (Akunin 10). Ubojica objašnjava kako ga prije samog ubojstva obuzimaju nemir i ushit zbog kojih noćima ne spava, a nakon što izvrši planirani čin stanje mu se naglo poboljšava. Stepanida Ivanovna na noć ubojstva od ubojice je tražila novac za alkohol, te time svratila pažnju na svoj izgled i stanje, koji su u njemu izazvali

sljedeće misli: „Jadno stvorenje što si učinila od sebe! I to je žena, remek-djelo Božje umjetnosti! Tako se izvrgnuti ruglu, obeščastiti se i obezvrijediti dar Božji, tako poniziti svoj dragocjeni reproduktivni sustav!“ (Akunin 11). Razlog njenog stanja ubojica vidi u nemilosrdnom društvu: „Ti nisi kriva, naravno. Bezdušno, okrutno društvo uvaljalo te u blato“ (Akunin 11). Prema njegovom mišljenju, društvo je jedini krivac za njeno ponašanje jer joj nije pružilo nikakvu pomoć već ju je odbacilo i prepustilo samoj sebi. Ubojica vjeruje da je upravo on Božji izabranik čiji je zadatak učiniti takve „ružne“ žene „lijepima“ pa mu sama pomisao na takav čin vraća radost u dušu. Od Stepanidinih tjelesnih organa on stvara dekoraciju, te na njezinu obrazu ostavlja poljubac. Vrijeme njezinog ubojstva također nosi simbolično značenje jer se događa neposredno prije Uskrsa čime upućuje na obnovu i, osim toga, točno na „godišnjicu Prosvjetljenja“, odnosno godišnjicu njegovog prvog ubojstva (Akunin 11). Dekorater prekida svoj „post“ koji traje od poklada te ubijanje tretira kao uskršnju gozbu. Eliminirajući pripadnike marginaliziranih slojeva društva, on vjeruje da čini dobro, što će mu osigurati mjesto na nebu i omogućiti susret s Bogom.

Sljedeća Dekoraterova žrtva ne razlikuje se mnogo od prethodne, a iz njegovog opisa potvrđuje se da traži upravo „odbačene“ žene: „Prilazim bliže, sve se slaže. Upravo onakva kakvu trebam. Prljava, debele njuške. Ispale obrve i trepavice – očito, sifilis. Teško je zamisliti stvorenje udaljenije od pojma Ljepote“ (Akunin 29). Međutim, čitatelj ovaj put ne saznaje ni ime žrtve niti njezinu dob već samo njezin položaj u društvu jer ona je opisana kao „neka žena, seljanka“, te mu se kroz oči ubojice prikazuje njezina fizička ružnoća, odnosno izobličenosť uslijed zarazne spolne bolesti, kojom se vrlo vjerojatno aludira i na društvenu „ružnoću“. Dekorater stoga njezin preobražaj vidi kao svoj zadatak i dužnost. Činjenica da žena „ima golem, nadut trbuh“ (Akunin 29), odnosno da je trudna ne smekšava ga, već u njemu izaziva gađenje. Kada otvori maternicu za njega „Živi je zametak nakazan i nimalo ne sličić na biser. Izgleda baš kao male rugobe u staklenkama s formalinom na katedri profesora Linza: isti mali vampir“ (Akunin 30). Iako se ističe njegovo mišljenje da zametak, kao ni djeca, ne posjeduje istinsku ljepotu sve dok ne razvije reproduktivni sustav u cijelosti, ne treba zanemariti činjenicu da se radi o plodu/potomku osobe s dna društva, pritom simbolično potpuno bespomoćnom, pa želja za njegovim razvojem može imati i dodatno značenje koje se odnosi na razvoj društva.

Na izvanrednoj konferenciji upravitelj policije prisutnima otkriva da su još za vrijeme poklada dvije žene ubijene na način koji odgovara *modus operandi* Dekoratera, ali nitko to do tad nije uspio povezati. Kao žrtve navodi prosjakinju „s trbuhom isječenim na komadiće“ te uličarku „s izrezanom utrobom“ (Akunin 21). Obje su ubijene na isti način: „Prosjakinji Mariji

Kosoj..., prerezano je grlo, trbušna je šupljina otvorena, nedostaje jetra. Djevojci lakog vladanja Aleksanri Zotovoj... također je presječeno grlo i izrezana utroba“ (Akunin 27). Dekoraterova žrtva za koju se također naknadno saznaje je i Romkinja Marfa Žemčužnikova, djevojka lakog morala koja je doživjela skoro pa istu sudbinu kao i prethodne nesretnice: „ubijena 10. ožujka: grlo joj je čitavo, trbuh razrezan uzduž i poprijeko, ali svi su organi na svom mjestu“ (Akunin 27). Socijalni status navedenih žrtava ponovno potvrđuje da Dekorater bira ljude koji se nalaze na posljednjoj stepenici društva, odnosno žene od kojih društvo okreće glavu i koje ne samo zanemaruje, već i odbacuje s obzirom na njihovo stanje.

Sljedeća žrtva koju Dekorater želi „uljepšati“ djevojčica je od tek dvanaest ili trinaest godina, koja novac zarađuje prošnjom, odnosno na „neispravan“ način poput prethodnih žrtava i po svom fizičkom stanju također nalikuje na njih: „Trese se od hladnoće, ruke su joj crvene, raspucale, noge zamotane u nekakve krpe. Užasno, naprosto užasno lice: gnojne oči, popucale usne, iz nosa joj curi“ (Akunin 56). Zamisao da će takvu „nakaznu“ maloljetnu djevojku učiniti „lijepom“ Dekorateru ponovno donosi radost. No njegov čin „uljepšavanja“ još jednom rezultira upravo suprotnom užasavajućom scenom, jer dijelove njezina tijela pronalaze obješene o grane kod željezničke pruge i bez lica: „Jegor Vilemovič kaže da je koža zarezana ispod linije kose i kasnije oguljena, poput narančine kore“ (Akunin 75).

Žrtva postane i istražni sudac, Leontij Andrejevič Ižicin, a zajedno s njim i njegova sobarica Zinka: „Leontij Andrejevič Ižicin je ležao u postelji, široko zinuvi. Nestvarno iskolačene oči činile su dvorskog savjetnika sličnim žabi“ (Akunin 95). Dekorater ubija Ižicina zbog toga što mu se počeo opasno približavati istražujući ubojstva, no za razliku od prošlih žrtava, sudčevo ponašanje, maniri i odurno lice čine mu se toliko ružnima, da počinje sumnjati u to može li ga se uopće učiniti „lijepim“. Pritom ga naziva smećem i govori „Teško je zamisliti ružnije stvorenje od tog suca“ (Akunin 95). Uzme li se u obzir analiza lika Ižicina navedena ranije, to jest činjenica da on pripada višem sloju društva, da se često bezrazložno pravi važan, uzdiže iznad drugih, te pokazuje predrasude prema pripadnicima drugih religija, može se pretpostaviti da se njegova ružnoća prije svega odnosi na ono što on predstavlja u društvu. Drugim riječima Dekoraterova sumnja naglašava koliko bi bilo teško takvog čovjeka više klase promijeniti na bolje. No ipak uspijeva: „I uspio sam ga učiniti lijepim! Naravno, muška je građa daleko od ženske, ali svatko tko bi pogledao istražnog suca Ižicina nakon završetka posla, priznao bi da ovako izgleda mnogo ljepše“ (Akunin 95).

Za vrijeme istrage Fandorinu na adresu stiže baršunasta kutijica s ljudskim uhom, koje je prema njegovoj prosudbi pripadalo mladoj ženi, ali nikako visokog položaja jer je koža

veoma ispucana od vjetra, što ga navodi na daljnji zaključak: „Nepokrivene glave, čak i u hladno doba godine, vani hodaju prostitutke“ (Akunin 59). Time se još jedna Dekoraterova žrtva pribraja niskom društvenom staležu.

Prema kraju knjige čitatelji se upoznaju s Glaškom, Dekoraterovom žrtvom koja je uspjela ostati na životu i Fandorinu opisati njegov izgled kako bi ga što prije uhitili. U vrijeme kada ju je ubojica našao ona je bila bolesna, s krastom preko pola lica zbog koje se ni sama nije mogla pogledati u ogledalo. Dekorater je učio njezino izobličeno lice, prišao joj i odmah s njom otišao u sobu, gdje mu je ona usputno pokazala svoju „nakaznu“ kći Matrjošku, koja ima „madež preko pola face“ (Akunin 128). Sav se ozarivši zatim je progovorio: „...sad ću ja od nje napraviti pravu ljepoticu“ (Akunin 130) te izvadio skalpel. Osim toga što je Glaška još jedna prostitutka, obje ona i njezina kći Matrjoška imaju zdravstvenih problema koje utječu na fizički izgled. Sudeći prema Dekoraterovim riječima: „Ja vas volim sa svim vašim gadostima i izopačenostima. Želim vam dobro. Vidim Ljepotu pod ušivenom odjećom, pod krastama neopranog tijela, pod šugom i osipom“ (Akunin 41), on pokušava fizički ružnim ljudima pomoći da pokažu svoju unutrašnju ljepotu. U njegovim riječima istovremeno odzvanjaju odbojnost i ljubav prema bližnjemu, a nakaradan način na koji im pokušava pomoći može čak poslužiti i kao karikaturalan prikaz navodne pomoći koja se obećava onima najranjivijima u društvu, odnosno kao njezina krajnje ironična metafora.

Među Dekoraterovim žrtvama je Anisijeva sestra Sonja, opisana u pripovijesti kao „odrasla slaboumna djevojka“ (Akunin 43). S obzirom da Sonju čuva njezina sobarica Palaša Dekorater ubija i nju kako ne bi ostavio svjedoka. No „tretman ljepote“ rezerviran je samo za Sonju kao primarnu žrtvu: „Slaboumnica je u smrti ispala neobično lijepa – divota“ (Akunin 113). Štoviše, ubojica Sonjinu transformaciju opisuje kao „remek djelo“ (113) te smatra da je njezino ubojstvo u suštini dobro djelo iz dva razloga. Ne samo da je djevojku učinio „lijepom“, već je i mladom Anisiju učinio uslugu jer se on do tada morao brinuti za sestru, što mu je predstavljalo prepreku u izgradnji „normalnog“ života: „Ima težak život. Trebalo bi mu pomoći“ (Akunin 96). Iako Dekorater nije planirao ubiti Anisija naposljetku ipak to učini zbog toga što mu se našao na putu, odnosno jer je stalno morao „njuškati, tragati“ (Akunin 113), pa se našao na pogrešnom mjestu u pogrešno vrijeme.

3.4 Simbol masovnih grobnica

U pripovijesti *Dekorater* grobnice namijenjene ubijenim ženama igraju važnu ulogu jer dodatno naglašavaju njihov socijalni položaj i odnos prema tim skupinama u sklopu ruskog

društva. Moskovski general-gubernator knez Vladimir Andrejevič Dolgorukoj nakon što je obaviješten o zločinima koja su pogodila Moskvu netom prije carevog dolaska, saznaje da su tijela žrtava pokopana na siromašnom groblju Božedomka gdje se inače „pokapaju sve bludnice, skitnice i one bez isprava“ (Akunin 21). Fandorin predlaže ekshumaciju tijela te naglašava da se trebaju pratiti osobe ženskog spola sa sličnim tragovima nasilne smrti. Poslije prvog kopanja izvukli su četrnaest ženskih trupala „iz bijednih grobova i vukli ih natrag u mrtvačnicu...“ (Akunin 22). Zatim je uslijedilo drugo kopanje tijekom kojega čuvar groblja Pahomenko otkriva Anisiju da osim desetak uličarki koje su do tog trenutka izvukli, postoje bezimene žrtve koje nemaju zasebnu grobnicu već su odnesene u jarak: „A one koje dovezu bez prezimena, njih stavljamo u jarak“ (Akunin 24). Potom Pahomenko pokazuje Anisiju na dugačak jarak: „– Ovo je travanjski. Tek smo počeli. A ovo je iz ožujka, tek je zakopan. – Pokazao je na izduženi humak. –Tamo je iz veljače, tamo siječanjski.“ (Akunin 24-25).

Osoba koja doživi sličnu sudbinu je i vještak sudske medicine Zaharov nakon što se uplaši shvativši u što se zapravo pretvorio njegov dugogodišnji prijatelj. Budući da je Zaharov dobro poznao Sockog nije mu trebalo puno vremena da shvati tko je počinio ubojstva o kojima priča cijela Moskva kada. Iako ga ispočetka skriva zbog dugogodišnjeg prijateljstva i profesionalne časti ipak na kraju odlučuje otkriti policiji identitet ubojice, ali Socki ga uspijeva preduhitriti i smrtno raniti u njegovom stanu, a poslije toga riješiti se njegovog tijela: „Bacili ste ga u jarak za neidentificirane iz travnja i lagano nabacili zemlju“ (Akunin 150). Bacanjem tijela u jarak gdje su pokopane sve ostale žrtve za čije se živote smatra da nisu bili vrijedni dostojnog groba, Dekorater u potpunosti obezvrjeđuje prijateljstvo koje su on i Zaharov gradili još od fakultetskih dana. Čitatelj u takvom prevrtljivom i kompleksnom odnosu Sockog prema Zaharovu može nazrijeti i povijesni odnos Ruskog Carstva prema Židovima koji iako je bio podijeljen, uključivao protjerivanje i pogrom.

Činjenica da su brojne Dekoraterove žrtve zakopane u masovnoj grobnici bez imena i prezimena umjesto u zasebnom grobu čitatelju mnogo govori o njihovom marginalnom položaju i nedostatku prepoznatljivosti od strane društva. Masovne grobnice same po sebi ukazuju na problem socijalne nejednakosti i nepravde koje pogađaju žene nižih društvenih slojeva. Osim toga naglašuju obezvrjeđivanje kako njihova života, tako i identiteta i pokazuju koliko su takve žene beznačajne u očima onih koji su zapravo odgovorni za njihovu smrt. Kao što je već rečeno, Dekorater smatra da ih je društvo učinilo „ružnima“, jer im nije pružilo normalne životne uvjete i tako ih zapravo predodredilo na njegovo „spašavanje/uljepšavanje“,

odnosno osudilo na smrt. Iz navedenog se također može zaključiti da su žene sa samoga dna društva bile prepuštene same sebi u najtežim trenucima i da ih je društvo posve zanemarilo.

3.5 Odnos nadležnih prema žrtvama

Pri samom početku pripovijesti održava se izvanredna konferencija na kojoj prisustvuju svi važni ljudi iz policije, te Fandorin naglašava da se radi o teškom slučaju „od državne važnosti“ (15) i izlaže teoriju da Moskvom hara londonski Jack Trbosjek. Iako im on za to nudi konkretne i smislene zaključke (do samog ubojice i rješenja misterije Fandorin također dolazi sakupljanjem dokaza i njihovim logičkim postavljanjem u cjelinu), malo tko mu vjeruje. Štoviše, upravitelj policije Anton Dmitrijevič Jurovski i javni tužitelj Kozljatnikov omalovažavaju njegova objašnjenja te mu se suprotstavljaju referirajući se na monstruozna ubojstva kao da su sitnice. Da im nisu bitne žrtve niti samo po sebi stanje u gradu pokazuje činjenica da prvo pitanje koje se postavlja na konferenciji nije vezano za ubojstva, već za dolazak cara u Moskvu uoči Uskrsa. Nakon što prisutnima izjavi kako je najbolje da se carev posjet otkaže, većina se prisutnih pobuni jer smatra da se ipak radi o ubojstvu samo obične prostitutke. Kako na prioritete državnog aparata tako i na omalovažavanje Fandorinovih zaključaka čitatelju ukazuje i izjava Jurovskog: „Ipak je sve to previše neobično – odmahnu glavom general Jurovski. – Da je Jack Trbosjek nestao iz Londona i pojavio se u drvarnici na Samotjoci... A osim toga, složiti ćete se, zbog smrti nekakve prostitutke otkazati carev posjet...“ (Akunin 19). Nakon njega oglašava se i upravitelj policije, Anton Dmitrijevič, kojega su za vrijeme poklada obavijestili o pronalasku prosjakinje s trbuhom isječenim na komadiće, no koji je odlučio da informacija nije toliko bitna da uznemiruje Dolgorukoja pred dolazak cara: „Moja greška, Vladimire Andrejeviču, nisam tome pridavao važnost, nisam vas htio uznemiravati sitnicama“ (Akunin 21). Da bi stvar bila apsurdnija, čitamo kako je policija uhitila nevinog građanina: „Zbog prosjakinje nije ni provedena istraga, uzaludno je, a što se tiče uličarke, prosudili smo da ju je njezin svodnik rastrgao u pijanstvu. Zatvorili smo momka, dosad nije priznao, poriče“ (Akunin 21). U prethodna dva citata potrebno je naglasiti uporabu riječi „sitnica“ i „prosudili smo“ koji upućuje na to koliku važnost i (ne)ozbiljnost policija pridaje marginaliziranoj skupini društva, u ovom slučaju prostitutkama i prosjakinjama. Čini se da prostitutka, kao niti prosjakinja zbog svoga socijalnog statusa ne zavrjeđuju pažnju i posvećenost kakva bi zasigurno bila pružena pripadnicima više klase. Tijela navedenih žrtvi ne podvrgavaju se analizi i obdukciji već samo odnose u masovne grobnice i tim se potezom zatvara slučaj. Stav kneza Dolgorukoja prema žrtvama već je spomenut ranije u radu. On se o njima ne raspituje niti u jednom trenutku, što naglašava obezvrjeđivanje. Također ne shvaća

ozbiljnost situacije te se uvijek referira samo na dolazak cara: „Da se odmah provela istraga i pozvalo Erasta Petroviča, možda bismo već ulovili gada! I ne bismo morali otkazati carev posjet!“ (Akunin 21). Zanemarivanje se vidi i u rezultatima ekshumacije jer pronađena su čak tri trupla od prošle godine: „Najznačajnije je, šefe, to što su tri unakažena trupla izvučena iz prošlogodišnjih jaraka!“ (Akunin 28). Iz navedenoga se može zaključiti da moskovska policija više od godinu dana nije učinila ništa značajno po pitanju pronalaska ubojice, jer žrtve očito nisu bile vrijedne pažnje, niti bi od toga itko imao neku korist. Službenici državnog aparata u principu Dekoraterove zločine promatraju kao sitnicu i odbijaju priznati da se radi o značajnom problemu sve do polovine fabule kada Ižicin priznaje: „Slučaj je poseban, pada u red zločina od državne važnosti. Nije to šala, otkazan je carev dolazak!“ (Akunin 79).

Tek ubojstvo istražnog suca Ižicina izaziva ozbiljnije reakcije, odnosno zabrinutost, te ljutnju i nezadovoljnost samog cara od kojega se sve to tajilo nekoliko tjedana. Na izvanrednu sjednicu iz Peterburga stiže ministar unutarnjih poslova, grof Tolstov, sa svojom pratnjom kako bi obavijestio prisutne o mogućim ostavkama prema naredbi cara. Grof Tolstov opisuje ubojstvo istražnog suca kao „najmonstruoznije“ te navodi da je „umorstvo službenika državnog tužiteljstva koji je vodio istragu nezabilježen događaj u Ruskom Carstvu“ (Akunin 97). Činjenica da grof Tolstov navodi samo posljednje ubojstvo i deklarira ga kao „najmonstruoznije“ pored žrtvi poput maloljetnice kojoj je ubojica skinuo kožu sa lica i povješao dijelove tijela po granama, upućuje na državne prioritete. Budući da je Ižicin djelatnik istražnog tužiteljstva, njegovo ubojstvo nesumnjivo izaziva zabrinutost i alarmira najviše krugove, dok se ostale nedovoljno utjecajne žrtve zanemaruju.

Kada je u pitanju uznemiravanje cara na Veliki Petak s informacijama o zločinima, grof govori „državni se poslovi, osim izvanrednih, odgađaju do nedjelje“ (Akunin 99). Time naglašava kako čak ni ubojstvo istražnog sudca nije dovoljno važno kako bi se cara ometalo u molitvi: „Ubojstvo dvorskog savjetnika Ižicina i njegove sobarice, uza svu gnusnost tog zlodjela, teško da se može ubrojiti u izvanredne državne poslove“ (Akunin 99). Drugim riječima, car je spreman zanemariti i pripadnike viših klasa ukoliko se to ne uklapa u njegov raspored i plan. Sam Dekorater u jednom trenutku navodi kako vlast u Moskvi strahuje od cara te je upravo to primarni razlog njihove šutnje o svim ubojstvima koja su se zaredala: „I tobože je taj vukodlak rastrgao već bezbroj žena, ali vlasti to kriju od naroda zato što se boje cara“ (Akunin 41). Na taj način car se ističe kao primarni izvor straha, što nije čudno budući da ima ovlasti upravljati životima i krojiti zakone u skladu sa svojom voljom. Stoga nije ni čudno da

svi pripadnici državnog aparata u pripovijesti toliko strahuju pred njegovim posjetom daleko više nego li pred monstruoznim zločinima Dekoratera.

4. ZAKLJUČAK

Ovaj rad bavio se analizom društva u pripovijesti *Dekorater* Borisa Akunina. Polazna hipoteza ovoga rada bila je da društvo igra značajnu ulogu u djelu i da je upravo ono sila koja određuje ponašanje likova. Analiza je pokazala da likovi u pripovijesti pripadaju različitim slojevima društva Carske Rusije te da ih njihov društveni položaj potiče na određene postupke i reakcije, što je i potkrijepljeno mnogobrojnim primjerima. Rusko društvo 19. stoljeća kojeg nam Akunin predstavlja bliže je onome prikazanom u povijesnom pregledu s početka rada; prevladava siromaštvo, zanemarivanje čovjeka i njegovih osnovnih prava. Kada u Moskvi, tjedan prije Uskrsa pronađu tijelo prostitutke u strašnom stanju, na površinu počinju izbijati i slučajevi koji su bili prethodno zanemareni, a novi se počinju nizati iz dana u dan. Postaje jasno da su u većini slučajeva žrtve žene sa dna društvene ljestvice, to jest prostitutke i prosjakinje koje vlast obezvrjeđuje i zanemaruje iako ih je svojom politikom zapravo osudilo na takav život. Činjenica da je većina žrtava pokopana u masovnim grobnicama također uvelike pridonosi razumijevanju stava koje društvo ima prema njima. Njihov život i identitet pokazuju se kao beznačajni i nikako vrijedni pažnje. Uz prostitutke i prosjakinje, metom postaje i Jegor Velimovič Zaharov, pripadnik židovske manjine. Premda autor lik Zaharova predstavlja u pozitivnom svjetlu, njegova sudbina može se shvatiti kao aluzija na položaj Židova u Carskoj Rusiji, jer on također simbolično završava u masovnoj grobnici. Od svih nadležnih koji imaju pristup istrazi, Fanodrinu je jedino iskreno stalo da se počinitelja pronađe prije nego li ubije ponovno, te da žrtve pronađu svoj mir. Ostali nadležni ne smatraju da su Dekoraterovi monstruozi zločini nad bijednim ljudima od velike važnosti već prije svega pokušavaju od javnosti sakriti što se dešava kako bi se očekivani carev posjet mogao nesmetano održati. Pritom je vidljivo da pripadnici državnog aparata strahuju od cara kao figure koja donosi najbitnije odluke koje utječu na njihovu sudbinu. Drugim riječima, njihov stav kako prema žrtvama, tako i prema zločinima definira prije svega briga za vlastiti položaj, čime se razotkriva i šira slika društva, to jest zanemarivanje onih potrebitih, koji čine većinu.

5. BIBLIOGRAFIJA

Izvori

Akunin, Boris. *Dekorater*. Prev. Igor Buljan. Profil, 2009.

Literatura

Baraban, Elena V. "A Country Resembling Russia: The Use of History in Boris Akunin's Detective Novels." *The Slavic and East European Journal*, vol. 48, no. 3, 2004, pp. 396–420. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/3220068>.

Berdjaev, Nikolaj Aleksandrovič. *Ruska ideja: osnovni problemi ruske misli XIX. i početka XX. stoljeća*. Preveo Ivan Varga, Demetra, 2006.

Boban, Davor. *Politički sustav Rusije*. Plejada, 2017.

Gljan'ko, Oksana Alekseevna. „Sudebny sledovatel' v ugovnom sudoproizvodstve rossijskoj imperii.“ *Trudy Akademii upravleniya MVD Rossii*, vol. 38, no. 2, 2016, pp. 74-77. *KiberLeninka*, <https://cyberleninka.ru/article/n/sudebnyy-sledovatel-v-ugolovnom-sudoproizvodstve-rossijskoj-imperii>.

Hosking, Geoffrey. *Russia and the Russians*. Belknap Press of Harvard University Press, 2001.

Ioffe, Grigory, et al. „St. Petersburg“. *Encyclopedia Britannica*, 13 Sep. 2024, <https://www.britannica.com/place/St-Petersburg-Russia>.

Kreiz, Shimon. „Stereotypes of Jews and Israel in Russian Detective Fiction.“ *Vidal Sassoon International Center for the Study of Antisemitism*, Hebrew University of Jerusalem, vol. 26. 2005.

Polonsky, Antony. *The Jews in Poland and Russia: 1881 to 1914*. The Littman Library of Jewish Civilization, 2010.

Service, Robert. *Povijest suvremene Rusije – od carizma do 21. stoljeća*. Preveli Marino Buble, Ana Bunčić, Nada Uglješić, Sandorf, 2014.

Volkov, Solomon. *St. Petersburg: A Cultural History*. Simon and Schuster, 1995.

Walicki, Andrzej. „Russian Social Thought: An Introduction to the Intellectual History of Nineteenth-Century Russia.“ *Russian Review*, vol. 36, no. 1, 1977, pp. 1-45. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/128768>.

Williams, Robert C. „The Russian Soul: A Study in European Thought and Non-European Nationalism.“ *Journal of the History of Ideas*, vol. 31, no. 4, 1970, pp. 573-588. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/2708261.

Švob, Melita. „Migracije i promjene u židovskoj populaciji.“ *Migracijske i etničke teme*, vol. 11, no. 3-4, 1995, pp. 231-289. <https://hrcak.srce.hr/126959>.

„Zechariah.“ *Behind the Name*, 2023. <https://www.behindthename.com/name/zechariah>.

Živanonv, Sava. *Pad Ruskog Carstva*. Nolit, 2007.

Sažetak

Društvo 19. stoljeća u *Dekorateru* Borisa Akunina

Cilj ovog diplomskog rada bio je analizirati ulogu društva u pripovijesti *Dekorater* Borisa Akunina, jednog od najpoznatijih pisaca ruske detektivske fikcije. U teorijskom dijelu rada prikazuje se društvo Carske Rusije 19. stoljeća s namjerom lakšeg prepoznavanja njegovog odraza u djelu. Analiza pripovijesti pokazala je da se u postupcima i reakcijama likova očituje motivacija koja proizlazi iz njihovog društvenog položaja. Tako, na primjer, knez Dolgorukoj unatoč brojnim ubojstvima najviše brine o vlastitoj reputaciji. U radu se također ističe kako Dekoraterove žrtve pripadaju marginaliziranim skupinama, to jest najnižem društvenom sloju, te da ih ubojica pokušava učiniti „lijepima” jer ih je upravo društvo učinilo „nakaznima”. Državni aparat odgovoran za sigurnost društva razotkriva se kao prvenstveno centriran na cara, odnosno na njegov posjet Moskvi umjesto na istragu ubojstava, čime se jasno ilustriraju prioritete u društvu 19. stoljeća obilježenog siromaštvom većeg dijela stanovništva i zanemarivanjem običnog čovjeka.

Ključne riječi: Boris Akunin, Dekorater, rusko društvo 19. stoljeća, detektivska fikcija, Erast Fandorin, državni aparat Carske Rusije

Общество XIX века в «Декораторе» Бориса Акунина

Целью данной дипломной работы был анализ роли общества в повести «Декоратор» Бориса Акунина, одного из самых известных писателей русской детективной литературы. В теоретической части работы изображено общество царской России XIX века с намерением легче распознать его отражение в произведении. Анализ повести показал, что в действиях и реакциях персонажей проявляется мотивация, вытекающая из их социального положения. Так, например, князь Долгорукий, несмотря на многочисленные убийства, больше всего заботится о собственной репутации. В работе также подчеркивается, что жертвы декоратора принадлежат к маргинальным группам, то есть низшему социальному слою, и что убийца пытается сделать их «красивыми», потому что именно общество сделало их «уродливыми». Государственный аппарат, ответственный за безопасность общества, раскрывается как в первую очередь сосредоточенный на царе, вернее на его визите в Москву, а не на расследовании убийств, что наглядно иллюстрирует приоритеты в обществе XIX века, отмеченного бедностью большей части населения и пренебрежением к простому человеку.

Ключевые слова: Борис Акунин, Декоратор, российское общество XIX века, детективная литература, Эраст Фандорин, государственный аппарат царской России

Summary

19th Century Society in Boris Akunin's *Decorator*

The aim of this thesis was to analyze the role of society in *Decorator* by Boris Akunin, one of the most famous writers of Russian detective fiction. In the theoretical part of the paper, the society of Imperial Russia of the 19th century is presented with the intention of easier recognition of its reflection in the work. The analysis of the narrative showed that the action and reactions of the characters reflect the motivation arising from their social position. Thus, for example, Prince Dolgorukoi, despite numerous murders, cares most about his own reputation. The paper also points out that *Decorator*'s victims belong to marginalized groups, that is, to the lowest social class, and that the killer tries to make them "beautiful" because society has made them "monsters". The state apparatus responsible for the security of the society is exposed as primarily centered on the emperor, that is, on his visit to Moscow instead of the investigation of the murders, which clearly illustrates the priorities in the society of the 19th century marked by the poverty of the majority of the population and the neglect of the common man.

Key words: Boris Akunin, *Decorator*, Russian society of the 19th century, detective fiction, Erast Fandorin, state apparatus of Imperial Russia